

УДК 373.2/3.091.2.014.3:005.336.2

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 31 травня 2021 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Войцехівський М. Ф., директор Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Івашньова С. В., заступниця директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Кочерга О. В., заступник директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Гончаренко А. М., т. в. о. завідувачки кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Дятленко Н. М., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка психологічних наук, доцентка;

Меленець Л. І., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Митник Олександр Якович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Карлінська Яніна Валеріївна, заступниця директора, викладачка Циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи: збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15 грудня 2020 р. / Автори та упоряд.: М. Войцехівський, С. Івашньова, О. Кочерга, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Меленець (електронне видання). Київ : ІПО КУБГ, 2020. 285 с.

До збірника ввійшли тези та статті учасників III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «**Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи**». У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами, напрямками і підходами, що поєднуються спільною основою компетентнісно орієнтованої освіти. Осмислення концептуальних основ такого підходу, внесок у розробку теорії та методик, питання усвідомлення специфіки діяльності системи освіти та суб'єктів освітнього процесу були предметом обговорення Інтернет-конференції. Позиції авторів є результатом екстраполяції, аналізу інформації та досвіду про стан розробки й впровадження компетентнісної ідеї.

Збірник адресовано науково-педагогічним, науковим працівникам, докторантам, аспірантам, студентам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться питанням розвитку дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи на компетентнісних засадах.

УДК 373.2/3.091.2.014.3:005.336.2

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

© Інститут післядипломної освіти КУБГ, 2020

© Войцехівський М., Івашньова С., Кочерга О., Гончаренко А., Дятленко Н., Меленець Л.
(автори-упорядники), 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
1. Осмислення проблеми життєвої компетентності в першій третині XXI століття	
Гагаріна Наталія Павлівна, Скуренко Світлана Леонідівна Дослідження якості дошкільної освіти з використанням міжнародного інструменту оцінювання ECERS.....	9
Кочерга Олександр Васильович Психологічні чинники в формуванні життєвої компетентності.....	16
Мариновська Оксана Яківна Діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості ключових компетентностей учнів.....	18
Матяшук Валентина Петрівна Виклики, що стоять на шляху впровадження компетентнісних підходів в Новій Українській Школі першої третини XXI століття.....	22
Подліняєва Оксана Олександрівна Розвиток медіакомпетентності учасників освітнього процесу на прикладі соціальних мереж.....	28
Тіхонова Наталія Георгіївна, Іванова Світлана Григорівна Налагодження партнерських відносин вчителя з батьками як умова формування життєвих компетентностей молодших школярів.....	37
2. Формула НУШ: реалізація за ключовими компонентами	
Бодунова Наталія Анатоліївна Дитиноцентризм як один із базових компонентів формули НУШ.....	42
Говоруха Людмила Петрівна НУШ як платформа для розвитку навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи.....	45
Дроботько Ірина Дмитрівна Психолого-педагогічний супровід навчально-пізнавальної діяльності учнів першого класу.....	47
Дудар Лілія Миколаївна Лепбук – педагогічна ідея для колективної роботи, що не закінчується після дзвінка.....	51
Кириленко Ольга Сергіївна Умови формування навичок 4К на уроках читання в НУШ.....	53
Ковальська Тетяна Григорівна Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи шляхом впровадження LEGO-технології.....	58
Колесник Лілія Вікторівна Секрети логічного міркування на уроках у початковій школі.....	61
Кондратова Вікторія Вадимівна Вплив образотворчої діяльності на емоційний стан молодшого школяра.....	64
Копійка Людмила Петрівна Розвиток дослідницьких компетентностей учнів початкової школи в умовах навчання у НУШ.....	72
Котелянець Наталка Валеріївна Формування технологічної культури учнів початкової школи.....	75

Кравченко Ірина Миколаївна <i>Соціально-емоційне та етичне навчання як платформа для розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів на уроках читання в умовах НУШ.....</i>	<i>79</i>
Кравчук Лариса Володимирівна <i>Читання з розумінням як складова читацької компетентності молодшого школяра.....</i>	<i>87</i>
Лазебний-Чоловський Дмитро Миколайович <i>Сучасні методи та засоби організації уроку фізичної культури за стандартами НУШ.....</i>	<i>89</i>
Любимова-Лисиця Марина Валеріївна <i>Музично-ритмічне тіловиховання учнів початкових класів на уроці фізичної культури.....</i>	<i>92</i>
Найдьон Катерина Валеріївна <i>Практичний аспект формування мотивації учнів молодшого шкільного віку до читання в умовах НУШ.....</i>	<i>94</i>
Нетеса Людмила Василівна <i>Розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи.....</i>	<i>98</i>
Третяк Ольга Петрівна <i>НУШ як платформа формування моральних цінностей у молодших школярів.....</i>	<i>102</i>
Чернецька Олена Георгіївна <i>Формування просторових уявлень молодших школярів у процесі організації навчання в Новій українській школі.....</i>	<i>106</i>
Щербина Вікторія Миколаївна <i>Активізація пізнавальної активності молодших школярів: п'ять Великих історій Монтесорі.....</i>	<i>111</i>
Юстенюк Олена Сергіївна <i>Вивчення творчості В.О.Сухомлинського в контексті НУШ на уроках з «Літературного читання» в початковій школі.....</i>	<i>114</i>
Янковська Інна Миколаївна, Латиш Олеся Олегівна <i>Психолого-педагогічні аспекти формування творчих умінь молодших школярів засобами образотворчого мистецтва.....</i>	<i>116</i>
Янковська Інна Миколаївна, Прохоренко Юлія Леонідівна <i>Формування компетентностей молодших школярів у мистецькій освітній галузі.....</i>	<i>121</i>
3. «Канва» компетентнісного підходу в розвитку дитини дошкільного віку: розмаїття та варіативність	
Горська Олена Олександрівна <i>Монологічна компетенція дошкільників як показник мовленнєвої готовності до навчання в школі.....</i>	<i>125</i>
Діхтієвська Тетяна Олександрівна <i>Співпраця закладу дошкільної освіти та НУШ у національно-патріотичному вихованні дітей.....</i>	<i>129</i>
Дятленко Наталія Михайлівна <i>Компетентнісний підхід: можливості для змін у дошкільлі.....</i>	<i>131</i>
Іваненко Марія Сергіївна, Іваненко Марта Елеонора Сергіївна <i>Вікові особливості музичного розвитку дитини дошкільного віку.....</i>	<i>134</i>
Кіндей Леся Григорівна <i>Елементи ТРВЗ-педагогіки в мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку.....</i>	<i>137</i>

ЧИТАННЯ З РОЗУМІННЯМ ЯК СКЛАДОВА ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Кравчук Лариса Володимирівна, старша викладачка
кафедри дошкільної та початкової освіти ІПО
Київського університету імені Бориса Грінченка

Анотація. Статтю присвячено питанню формування й розвитку читання з розумінням як складової читацької компетентності молодшого школяра. Розглянуто сутність поняття «читання з розумінням», його особливості. Автор наводить приклади вправ, діяльностей, спрямованих на формування й розвиток читання з розумінням у молодших школярів.

Ключові слова: читацька компетентність, наскрізні уміння, читання з розумінням, молодший школяр, Нова українська школа.

Як зазначається у Державному стандарті початкової освіти, «метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб» [3, 4]. Новий зміст освіти, запропонований НУШ, заснований на формуванні необхідних для успішної самореалізації в суспільстві компетентностей. Спільними для всіх компетентностей є низка вмінь, серед яких – читання з розумінням.

Нова українська школа розглядає читання з розумінням як багатогранне явище, коли «здобувач освіти сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, використовує її для збагачення власного досвіду». Відповідно до Програми загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів» (Наказ МОН України від 20.03.2018 р. № 256), читацька компетентність – це «здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо» [4, 21].

Як зазначає Л. С. Виготський, «уміння розуміння полягають у тому, щоб орієнтуватися в складному внутрішньому просторі, який можна було б назвати системою відносин. У цьому встановленні відносин, виділення важливого, в зведенні і переході полягає процес, який зазвичай називається розумінням» [1, 170]. Дослідниками визначено такі рівні розуміння прочитаного:

1. *Буквальне розуміння.* Дитина розповідає, про що йдеться в тексті; відтворює фактичну інформацію; установлює послідовність дій персонажів; виокремлює головне; називає головних і другорядних героїв; називає, де і коли відбувається подія.

2. *Аналітичне розуміння.* Дитина виявляє в тексті неочевидну інформацію; розкриває закладений автором смисл; встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів; виявляє деталі тексту, важливі для розуміння ідей; аналізує емоційний стан персонажів.

3. *Критичне розуміння.* Дитина оцінює правдоподібність описаних подій і тверджень із тексту, спираючись на свої уявлення про світ і власний досвід; оцінює надійність джерел інформації, обґрунтованість висновків; висловлює свій погляд на предмет обговорення; використовує власний емоційний досвід для оцінювання емоційного стану персонажів художнього твору.

Характеризуючи процес, що веде до розуміння, Г. Гранін описує його як взаємодію двох сил: «сам текст і те, що відбувається в психіці людини під час читання. Читач сприймає текст через сигнали, його складові. Такими сигналами є слова, словосполучення, речення, а також взаємозв'язок між ними, тобто монтаж. Всі ці сигнали впливають на читача в процесі читання. Тому розуміння тексту залежить, по-перше, від уміння читача сприймати ці звернені до нього сигнали, по-друге, від уміння на них реагувати» [2, 8]. З огляду на те, що незнання значень окремих слів веде до повного нерозуміння тексту, недостатньо повного або спотворення змісту загалом, очевидним стає факт, що дитину потрібно вчити «сприймати ці звернені до неї сигнали і реагувати на них». Тому, готуючись до уроку, вчитель має звернути увагу та вибрати із тексту ті слова, словосполучення, речення, які є ключовими для розуміння тексту, що читається і, на його думку, будуть незрозумілими для дітей (перелік таких слів учитель добирає, виходячи зі свого досвіду роботи). На уроці, перед читанням тексту, вчитель просить дітей пояснити значення цих слів, а потім знайти визначення цих слів у тлумачному словнику. Корисною буде вправа на встановлення відповідності між словом і його тлумаченням. Для цього слова та їх тлумачення записують на окремих картках. Діти мають до кожної картки-слова знайти пару – картку-тлумачення. Також допоможуть у розумінні значення слів вправи на добір синонімів, антонімів. Така робота проводиться до читання тексту.

Ще один вагомий крок до читання з розумінням – вироблення уваги до слова: знаходження в тексті ключових слів, слів-образів, слів з непрямим значенням, пояснення їх смислу, ролі в тексті (наприклад, як вони допомагають зрозуміти зміст тексту). Важливо, щоб у ході читання дитина вміла самостійно виокремити незрозумілі для неї слова, словосполучення, знала і вміла користуватись джерелами для уточнення їх значення (наприклад, з допомогою вчителя, батьків, бібліотекаря; словників, довідників, енциклопедій; Інтернету). Окрім того, учням 3-4 класів можна запропонувати створити словничок-довідничок, у який увійдуть слова із підручників, значення яких діти не розуміють або розуміють неправильно. З урахуванням вище сказаного хочемо зазначити, що різноманітність підходів до формування і розвитку вміння читати з розумінням система, систематичність, послідовність в роботі – це ті умови, від яких залежить ефективність навчання розумінню прочитаного.

Якими ж критеріями скористатись, щоб виміряти рівень результативності навчання молодших школярів читанню з розумінням? На нашу думку вони можуть бути такими: складання плану тексту; виразне читання; узагальнення, систематизація, класифікація інформації з тексту у вигляді таблиць, схем; висловлення свого погляду на предмет обговорення; формулювання головної думки та ідеї твору; виявлення в тексті неочевидної інформації; постановка запитань різної спрямованості: до змісту твору, до авторів, до читача.

Читацька компетентність – це багатовимірне утворення, формування якого є одним із базових завдань початкової школи. Разом з тим, неможливо говорити про повноцінну читацьку компетентність без належної уваги до формування і розвитку

читання з розумінням, що закладає основи для подальшого успішного поступу молодшого школяра як здобувача освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Выготский Л. С. Психология развития как феномен культуры: избранные психологические труды. Москва – Воронеж: Институт практической психологии НПО «МОДЭК», 1996. 510 с.
2. Гранин Г. Г., Бондаренко С. М., Концевая Л. А. Когда книга учит. 2-е изд., доп. М.: Педагогика, 1991. 256 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
4. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. [340 с. із додатками]. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/2018_ZVIT_MDYAPO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf (дата звернення: 19.11.2020).

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗА СТАНДАРТАМИ НУШ

Лазебний-Чоловський Дмитро Миколайович, викладач кафедри дошкільної та початкової освіти ІПО Київського університету імені Бориса Грінченка
вчитель фізичної культури спеціалізованої школи № 216
з поглибленим вивченням англійської мови м. Києва,
вчитель-методист, заслужений учитель України

***Анотація.** Зосереджено увагу на методах і засобах зацікавлення учнів початкової школи до занять фізичною культурою і спортом, ролі вчителя НУШ у створенні цікавого динамічного уроку.*

Ключові слова: організація уроку, фізична культура, планування, НУШ.

Стандарти МОН пропонує вчителю фізичної культури два варіанти рекомендацій для використання в написанні річного планування уроків з фізичної культури, використовуючи змістові лінії – О. Савченко чи Р. Шияна. О. Савченко рекомендує використовувати три змістовні лінії, а Р. Шиян – дві. Різниця між ними майже немає, тільки в третій змістовній лінії О. Я. Савченко пропонує в урок додати окрім ліній: руху та ігор ще й лінію охорони здоров'я чи безпеки життєдіяльності. Відразу додамо, що на нашу думку третя змістовна лінія додана автором О. Савченко для того, щоб вчитель більше розмовляв зі своїми учнями про гігієну, здоров'я та необхідність руху в цілому. Можливо тому, багато вчителів фізичної культури вибрали для планування рекомендації О. Савченко, тому що вважають їх більш повними для складання уроку, де пропонуються всі три змістові лінії. Ми б розширили цю «теоретичну необхідність» розмов із учнями про історію спорту, цікаві факти виникнення фізичної вправи чи руху тощо.